

Παραλληλισμοί μεταξύ γάμου και μοναχισμού του Γέροντος Σωφρονίου του Έσσεξ († 1993)

Δεν μπορώ να πω ότι χρειάστηκε να περάσω από την εμπειρία της «αποταγής», όταν αποφάσισα να ακολουθήσω τον μοναχισμό.

Όταν άφηνα τον «κόσμο», δεν δοκίμασα εσωτερική πάλη με τον εαυτό μου, δηλαδή δυσκολία να αρνηθώ κάτι που με τραβούσε στην κοσμική ζωή. Τίποτε δεν απέρριπτα ούτε υποτιμούσα. Πήγα στο μοναστήρι, γιατί μου ήταν πνευματικά απαραίτητο να βρω μια τέτοια μορφή ζωής, στην οποία θα μπορούσα να δοθώ στον Θεό ολοκληρωτικά, δηλαδή με όλες τις σκέψεις, όλη την καρδιά, όλες τις φυσικές και ψυχικές δυνάμεις του είναι μου.

Ωστόσο, αυτό δεν απέκλεισε κάποια περίοδο οδυνηρής πάλης ανάμεσα στην προσευχή και την εμπαθή αγάπη μου προς τη ζωγραφική. Η τέχνη ήταν για μένα η οδός προς τη γνώση του είναι. Έτσι αντιλαμβάνομαι την τέχνη, έτσι την ζούσα με διεκδικούσε ολόκληρο, ακόμη και περισσότερο από «ολόκληρο». Χωρίς την πλήρη παράδοση του εαυτού μας στην τέχνη, αυτή δεν γίνεται ποτέ γνήσια, δηλαδή δεν μπορεί να οδηγήσει τον θεράποντά της πέρα από τα όρια του χρόνου και του χώρου. Αυθεντικά καλλιτεχνικό έργο είναι μόνο εκείνο, που φέρει μέσα

του στοιχεία του αιωνίου· έξω από αυτό παραμένει μόνο «διακοσμητικό» αντικείμενο των σπιτιών μας. Η σκέψη για το αιώνιο με συνόδευε από τα παιδικά μου χρόνια. Η προσευχή, βαθαίνοντας μέσα μου, με οδηγούσε με μεγαλύτερη δύναμη στην ψηλάφηση της αιωνιότητας. Και αυτή νίκησε.

Αργότερα ο μοναχισμός έθεσε το πρόβλημα του «προσώπου». Γνωρίζουμε από την παγκόσμια λογοτεχνία ότι η ένωση δύο προσώπων στον γάμο, όταν αυτή φέρει περισσότερο ή λιγότερο τέλειο χαρακτήρα προσωπικής αγάπης, δίνει στους ανθρώπους την εμπειρία κάποιας «αιωνιότητας», δηλαδή εξωχρονικότητας διανοίξεως πέρα από το στενό πλαίσιο της ατομικής υπάρξεως. Όσοι πέρασαν από την εμπειρία αυτή δοκίμασαν ενθουσιασμό, θαυμασμό. Από αυτό κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι ο γάμος είναι «μυστήριο» καθεαυτό: υπερνίκηση του εγωισμού, συνένωση των δύο σε «ενότητα». Έτσι, ένας θεολόγος στο Παρίσι έφθασε και ως το σημείο να ισχυρίζεται ότι, έξω από την εμπειρία αυτού του είδους, είναι αδύνατον να συλλάβει κάποιος το δόγμα για την ενότητα της Αγίας Τριάδος.

Δεν ισχυρίζομαι καθόλου ότι τα γνωρίζω όλα. Εξαιτίας των συνθηκών της επίγειας υπάρξεώς μας, κανένας δεν μπορεί να τα βιώσει «όλα» στην προσωπική του ζωή. Βρισκόμαστε αντιμέτωποι με την αναγκαιότητα επιλογής αποφάσεως, οπωσδήποτε κατηγορηματικής. Σε αυτό μάς βοηθά τόσο η παρατήρηση της ζωής των ανθρώπων που μάς περιβάλλουν και που στη συντριπτική πλειονότητα τους φέρουν μέσα τους τη σφραγίδα του κενού, της απογοητεύσεως, όσο και η διεϊσδυση στα γεγονότα του είναι μέσω της προσευχής. Είναι αδύνατον να αποσπάσουμε από την ψυχή την ελπίδα σε κάτι καλύτερο γι' αυτή την ίδια. Με τη φαντασία σχεδιάζουμε θαυμάσιο πίνακα αρμονικού γάμου. Στην περίπτωσή μου όμως νίκησε η προσευχή. Σε αυτή διανοίγεται το «πρόσωπο» ασυγκρίτως βαθύτερα από όσο στη συνένωση δύο αγαπημένων προσώπων. Η προσευχή πρόσωπο με Πρόσωπο του Θεού εισάγει το πνεύμα του ανθρώπου στη γεμάτη από ιδιαίτερη αγάπη και θαυμαστή ειρήνη περιοχή του Ακτίστου Φωτός. Επίσης η προσευχή για όλο τον κόσμο, για όλη την ανθρωπότητα, μας αποκαλύπτει νέες σφαίρες του είναι. Την εμπειρία αυτή δεν την παρέχει ο γάμος.

Κάθε γνήσια ανθρώπινη συνάντηση αντανακλά μέσα της την ομορφιά της κοσμικής ζωής. Ο κάθε άνθρωπος περιμένει από μας την πληρότητα της προσοχής μας απέναντί του. Παρ' όλη όμως τη χαρά που

προσελκύει η συνάντηση με ζωντανό πρόσωπο, στην προσευχή για όλο τον κόσμο η ψυχή διαβλέπει το μεγαλείο της πάγκοινης πραγματικότητας και δεν μπορεί πλέον να αφήσει τους ορίζοντες που διανοίχθηκαν μπροστά της. Είναι υπέροχο πράγμα να αγαπάς κάποιο πολύτιμο για σένα πρόσωπο. Αλλά να προσεύχεσαι είναι κάτι περισσότερο. Για να επιτύχουμε την αδιάλειπτη προσευχή, για την οποία μάς δόθηκε εντολή (βλ. Εφεσ. 6,18· Α΄ Θεσ. 5,17), είναι απαραίτητο να οργανώσουμε τη ζωή μας με τέτοιο τρόπο, ώστε όλη αυτή να γίνει ενιαία, αδιάλειπτη πράξη παραστάσεως ενώπιον του Μεγάλου Θεού με επίκεντρο την τέλεση της Θείας Λειτουργίας. Η ιστορική πείρα κατέδειξε ότι ο καλύτερος τρόπος για τον άγιο αυτό σκοπό είναι ο μοναχισμός. Η απουσία ευθυνών για την προστασία οποιουδήποτε, είτε πρόκειται για γυναίκα είτε για παιδιά και τα όμοια, δίνει στον μοναχό την ελευθερία να διακινδυνεύσει όλη τη ζωή του στον αγώνα της νηστείας, της αγρυπνίας, της λήθης για τις φυσικές ανάγκες του: διατροφής, ενδυμασίας, ανέσεων κλπ. Ο νους του μοναχού είναι ελεύθερος να παραμείνει απερίσπαστα στη μνήμη του Θεού. Κινείται φυσιολογικά στη σφαίρα της καθαρής προσευχής. Δοκιμάζει την επαφή με τη ζώσα αιωνιότητα. Κατοπτρεύει το Άκτιστο Φως, που εκπορεύεται από το Πρόσωπο του Θεού. Αναπνέει το άρωμα της Αγάπης, που κατέρχεται άνωθεν.

Όταν μετά από πραγματικά ευλογημένο γάμο -όχι σύντομο ούτε απλώς σαρκικό, αλλά με βαθιά προσωπική αγάπη-, κάποιος από τους συζύγους πεθαίνει αφήνοντας τον άλλο μόνο, τότε αυτός που μένει αισθάνεται τον εαυτό του χαμένο, διαλυμένο, «μισό». Ο κόσμος γι' αυτόν αδειάζει. Και μόνο μερικοί με φλογερή προσευχή υπερνίκησαν τη μοναξιά τους, βγήκαν στην ελευθερία για καλύτερη ανάβαση προς τον ουρανό. Συνεπώς, ο γάμος, ακόμη και στην καλύτερή του μορφή, ενέχει τον κίνδυνο της στενώσεως της ανθρωπινής προσωπικότητας. Ο

μοναχισμός προφυλάσσει από παρόμοια υποβάθμιση. Η ακατάπαυστη στροφή προς τον Ουράνιο Πατέρα, χωρίς την ανάγκη για επικοινωνία στα χαμηλότερα επίπεδα της υπάρξεώς μας, πλαταίνει την καρδιά του μοναχού για την πρόσληψη της κοσμικής ζωής, που δεν μπορεί να του αφαιρεθεί με τον φυσικό θάνατο. Το πρόσωπό του αναπτύσσεται και προσλαμβάνει χαρακτήρα χριστοειδούς παγκοσμιότητας. Στον μοναχό δίνεται άνωθεν να αισθανθεί τους λόγους του Κυρίου, την ανταύγεια του Άναρχου Είναι. Ο ίδιος ο Πατέρας έδωσε τους λόγους στον Υιό Του, και ο Υιός τους μετέδωσε στους ανθρώπους.

Πηγή: Αρχιμ. Σωφρονίου (Σαχάρωφ), Το Μυστήριο της χριστιανικής ζωής, σ.395-398. Έκδοση Ι. Μ. Τιμίου Προδρόμου-Έσσεξ.